

P-001-014301

Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

May / June - 2018

Sanskrit : Paper-07

(Unseen and Essay)

(Old Course)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014301

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

१ नीचेनाभांथी कोईपक्ष ओऽ गद्यभंडना प्रश्नोनां जवाब संस्कृतभां आपो : १४

1 Give the answer of questions in Sanskrit any **one** of the following : 14

(9) ततो रथमारुह्य सुवेगस्तक्षशिलां प्रति प्रतस्थे । मार्गे च गच्छतस्तस्य वामं नेत्रं पस्पन्दे । अन्यान्यपि चाऽशकुनानि जातानि । तथाऽपि स ग्रामनगरादीन् लङ्घयन् तरुखण्डसरोवरादिषु कुत्राऽपि विश्राममकुर्वन् श्रापदादिभिर्भयंकरां सघनां महाटवीं प्राय । समुल्लङ्घ्य भरताज्ञानभिज्ञं बहली देशं प्राप्तवान् । तत्र च तक्षशिलानगरीं सर्वतः समृद्धिमतीं प्राप्य सिंहद्वारे द्वारपालेन प्रतिषिद्धस्तस्थौ । तव ज्येष्ठभ्रातुर्दूतो द्वारि तिष्ठती ति निवेदितेन राज्ञाऽनुमतेः स सुवेगो वेत्रिणाऽन्तः प्राविशत् ।

प्रश्नाः -

- (१) तक्षशिलां प्रति कः प्रतस्थे ?
- (२) कस्य वामं नेत्रं पस्पन्दे ?
- (३) सुवेगः कां समुल्लङ्घ्य बहलीदेशं प्राप्तवान् ?
- (४) सिंह द्वारे केन प्रतिषिद्ध सः तस्थौ ?
- (५) तक्षशिला नगरी कीदृशी आसीत् ?
- (६) केन सुवेगः अन्तः प्राविशत् ?
- (७) सुवेगः कुत्र विश्राममकरोत् ?

(२) नहुषनामा चन्द्रवंश्यो भूपो बभूव । आत्मनः सर्वाः प्रजाः स्वाः प्रजा इव पालयन् स शतमश्वमेधानाजहार । स यज्ञफलरूपं देवराज्यं प्राप । अनेन मदान्धः स सप्तर्षीन् स्वां शिबिकां वाहयामास । एकदा नहुषः शच्या महालयं गन्तुं प्रतस्थे । वामनेनागस्त्येन मुनिना प्रांशुभिरन्यैर्मुनिभिश्चोद्यमाना शिबिका भृशं चकम्पे । इमं कम्पम्सहमानो नहुषो वामनमगस्त्यं 'सर्प सर्प' इत्युक्त्वा त्वरयामास । सञ्जातकोपो मुनिः 'सर्पो भव' इति तं शशाप ।

प्रश्नाः -

- (१) नहुषः कस्मिन् वंशे बभूव ?
- (२) नहुषः केन फलेन देवराज्यं प्राप ?
- (३) मदान्धः नहुषः किमकरोत् ?
- (४) शिबिका कथं भृशं चकम्पे ?
- (५) अगस्त्यः नहुषं कस्मात् कारणात् शशाप ?
- (६) नहुषः प्रजायाः पालनं केन प्रकारेण अकरोत् ?
- (७) नहुषः कस्य महालयं गन्तुं प्रतस्थे ?

२ नीयेनाभांथी कोर्षपश्च ओङ्क गद्यभंडनो गुजरातीभां अनुवाढ करो : १४

2 Translate in Gujarati any one of the following passages : 14

(१) विद्याध्ययनेन मानवोऽमरत्वमाप्नोति । ज्ञानेन विना नरः पशुरेवास्ति । यस्य देशस्य प्रजा विद्यया हीनाऽस्ति, अज्ञानान्धकारे पतिता सा प्रजा कदाप्युन्नतिं नाप्नोति । विद्या एव जनस्य सौन्दर्यमस्ति । विद्या त्वीदृशं धनं वर्तते यदतीव प्रच्छन्नं गुप्तं चास्ति । यदा जनः परदेशं गच्छति तदा विद्यैव तस्य बन्धुजनो भवति । राजसु विद्यैव पूज्यते । विद्यैव गुरुणामपि गुरुः । अतः सम्यगेव कथितं यद्विद्याविहीनो जनः पशुरेवास्ति ।

(२) एकः जनः नवां धेनुं क्रेतुमापणं गतः । तत्र तेन धेन्वा सार्धं स्थितः कश्चित्पुरुषो दृष्ट उक्तश्च - 'एषा मदीया गौः ।' असौ पुरुषः प्रत्यभाषत - "तव स्वखलनं भवति । आ चिरकालादेषा धेनुर्मम वर्तते ।" कृषको धेनोर्नेत्रे स्वकराभ्यामाच्छाद्य पप्रच्छ - "यद्येवं तर्ह्येषां गौः केन नेत्रेण काणा" इति । असौ प्रत्यभाषत - "अवश्यं वामेन नयनेन" इति । परं धेनुरेकेनापि लोचनेन काणा नासीत् ।

३ नीयेनाभांथी कोर्षपश्च बेनो गुजरातीभां अनुवाढ करो : १४

3 Translate in Gujarati any two of the following : 14

(१) रे रे चातक सावधानमनसा मित्र क्षणं श्रूयतामम्भोदा बहवो वसन्ति गगने सर्वेऽपि नैतादृशाः । केचिद् वृष्टिभिरार्द्रयन्ति वसुधां गर्जन्ति केचिद् वृथा यं यं पश्यसि तस्य तस्य पुरतो मा ब्रूहि दीनं वचः ॥

- (૨) પૌલસ્ત્યઃ કથમન્યદારહરણે દોષં ન વિજ્ઞાતવાન્ રામેણાપિ કથં ન હેમહરિણસ્યાસમ્ભવો લક્ષિતઃ । અક્ષૈશ્ચાપિ યુધિષ્ઠિરેણ સહસા પ્રાપ્તો હ્યનર્થઃ કથં પ્રત્યાસન્નવિપત્તિમૂઢમનસાં પ્રાયો મતિઃ ક્ષીયતે ॥
- (૩) અપારે સંસારે કવિરેકઃ પ્રજાપતિઃ ।
યથાસ્મૈ રોચતે વિશ્વં તથેદં પરિવર્તતે ॥
શ્રુઙ્ગારી ચેત્કવિઃ કાવ્યે જાતં રસમયં જગત્ ।
સ એવ વીતરાગશ્ચેન્નીરસં સર્વમેવ તત્ ॥
- (૪) રાત્રિર્ગમિષ્યતિ ભવિષ્યતિ સુપ્રભાતં
ભાસ્વાનુરુદેષ્યતિ હસિષ્યતિ પઙ્કજશ્રીઃ ।
ઇત્થં વિચિન્તયતિ કોશગતે દ્વિરેફે
હા હન્ત હન્ત નલિનીં ગજ ઉજ્જહાર ॥

૪ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક ગદ્યખંડનો સંસ્કૃતમાં અનુવાદ કરો : ૧૪

4 Translate any **one** of the following passage in Sanskrit : 14

(૧) અંધ રાજા ધૃતરાષ્ટ્ર લાક્ષણિક વ્યક્તિ છે. તે નથી સર્વથા સત્ કે સર્વથા અસત્, છતાં તે સત્ અને અસત્થી પર તો નથી જ. માનવતાને કાળનાં આરંભથી જ જે દ્વન્દ્વે ચક્રોળે ચડાવી છે તે દ્વન્દ્વની પકડમાં તે સપડાયો છે. તેનો પ્રધાનદોષ એ છે કે તે નિર્બળ અને અસ્થિર છે, લોલકની પેઠે સત્ અને અસત્ની વચ્ચે તે ઝુલ્યા કરે છે, તેનામાં સદ્વૃત્તિઓ છે પણ તે માત્ર વૃત્તિઓ જ છે અને તે પણ બહુ નબળી. ધૃતરાષ્ટ્ર હંમેશા સ્વીકારતો રહે છે, છેવટે તેને લાગ્યા કરે છે, કે પાંડવોને અન્યાય થઈ રહ્યો છે. છતાં તે પોતાના પુત્રોને નિર્દોષ ગણવાની અને તેમની દુષ્ટતા અને અવિનયી કર્મોને પોતાની જાતને તેમજ બીજાઓને સમજાવી દેવાની વૃત્તિ સેવતો રહે છે.

(1) The blind King Dhrtarastra is a typical personality. He is neither wholly good nor wholly evil, but he is definitely not beyond good and evil, rather he is very much in the grip of that pair which has kept humanity on the whirl from the beginning of time. His besetting sin is just that he is weak and vacillating oscillating continuously, like a Pendulum between good and evil. He has good impulses, but they are no more than impulses and very weak ones at that Dhrtarastra throughout recognizes, or at least feels, that injustice is being done to the Pandavas, but he is ever prone to exonerate his own sons and explain away to himself and others their mischievous activities and wickednesses.

(૨) વિદ્યાપીઠ એ તાત્વિક રીતે શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓની સંયુક્ત સંસ્થા છે. એ બંને વચ્ચેના સંબંધો પવિત્ર પ્રકારનાં રહ્યા છે. આપણે આપણા યુવાન વર્ગને જે પ્રકારનું શિક્ષણ આપીએ છીએ, તેની કસોટી જે જાતનાં પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ આપણે શિક્ષક તરીકે મેળવીએ છીએ તેના પરથી ચોક્કસ રીતે થાય છે. ભવ્ય મકાનો અને સાધન સામગ્રી મહાન શિક્ષકનું સ્થાન લઈ શકે નહીં. દેશમાં રહેલી ઉત્તમક્ષમતાને સારા પ્રમાણમાં શિક્ષણનાં વ્યવસાયમાં આકર્ષવા માટે દરેકે પ્રયત્ન કરવો જે જોઈએ.

(2) A university is essentially a corporation of teachers and students. The relations between the two have been of a scared character. The kind of education that we provide for our youth is determined overwhelmingly by the kind of men and women we secure as teachers magnificent building and equipments are no substitute for the great teacher. Every attempts hould be made to draw a good proportion of the best ability in the country in to the teaching profession.

૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ એક વિશે સંસ્કૃતમાં નિબંધ લખો. ૧૪

5 Write an essay in Sanskrit on any one of the following 14

Passages :

- (૧) કવિકુલગુરુઃ કાલિદાસઃ ।
- (૨) વિદ્યાધનં સર્વધનપ્રધાનમ્ ।
- (૩) ભારતીયાસંસ્કૃતિઃ ।
- (૪) આતંકવાદગ્રસ્તં વિશ્વમ્ ।
- (૫) ઉદ્યમેન હિ સિદ્ધ્યન્તિકાર્યાણિ ।